

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Жень Цзяці

на тему

«ПРОЦЕС АКАДЕМІЗАЦІЇ ЯНЦИНЯ У ТВОРЧОСТІ КИТАЙСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ»,

представлену на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 02 – «Культура і мистецтво»

за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»

Актуальність теми дисертації. Цимбали - один із найдавніших музичних інструментів в історії людства, один з найпоширеніших інструментів у світі. Відомі десятки різних назв цимбалоподібних інструментів: псалло, янгчін, канун. далсимер, брет. Цей інструмент утвердився як об'єкт цимбального професіоналізму в багатьох країнах Центральної та Південно-Східної Європи.

Питання розвитку інструменту впродовж тисячоліть китайського мистецтва, різні аспекти творчості китайських композиторів, їх популярності вже ставали предметом дослідження китайських та зарубіжних вчених. Низка методичних розробок та наукових музично-теоретичних досліджень китайських вчених мають дидактичне спрямування, це праці Лі Ксіао, Сян Цухуа, Хуан Хе, Лю Ханлі, Женьтянь Чжан, Лю Юнінг.

Попри різновекторну спрямованість цих досліджень, китайська композиторська творчість для Янциня, а саме оригінальні твори, обробки та перекладення для інструменту, сольні та ансамблеві твори, створені у ХХ столітті, є малодослідженими.

«Праці, де окреслено стильове спрямування митців, проведений комплексний аналіз музично-виражальних засобів їх композицій для янциня соло, в складі ансамблю чи оркестру в контексті драматургії твору та у відповідності з їх образно-змістовним навантаженням, відсутні.

Тимчасом для тематики китайської музики важливо осягати її національну стилістику, ймовірні трансформації фольклору, можливі прояви мажоро-мінорної (європейської) системи, особливості формотворення тощо. Тому детальне опрацювання музично-виражальних засобів, відтак виявлення особливостей музичної мови композиторів на прикладі знакових для їх творчості композицій є потрібним та цінним для китайського та українського музикознавства» (с.18).

Дисертація Жень Цзяці спрямована на розкриття усіх процесів, які відбувалися в китайському мистецтві і були спрямовані на процес академізації китайських цимбал – янціня.

У роботі чітко і переконливо висвітлені усі параметри, які впливали на процес вдосконалення цимбал і його поширення в академічному мистецтві Китаю та за його межами.

Мета, завдання, методи дослідження, структура дисертації спрямовані на розкриття теми, задекларованої в назві роботи.

Відтак - «Об'єкт дослідження – особливості розвитку китайського народного та академічного мистецтва гри на янціні, як відображення синтезу традицій національної та європейської музики.

Предмет – академізація мистецтва янціня у виконавському аспекті та жанрово-стильовій палітрі творів для янціня китайських композиторів другої половини ХХ – початку ХХІ століть.

Матеріалом дослідження послужили партитури низки китайських композиторів другої половини ХХ – початку ХХІ століть» (с.28). А саме, - це друковані та рукописні твори концертного репертуару для янціня, записи на компакт-дисках. Інформаційну допомогу склали ресурси інтернету, що уможливили доступ до бібліографічних, біографічних, фактологічних та документальних баз даних.

«Наукова новизна. У роботі *вперше*:

- введено у науковий обіг значний пласт концертного репертуару для янціня;
- узагальнена багатоаспектна творча діяльність представників

цимбальних шкіл Китаю, окреслена їх композиторська, виконавська, педагогічна, науково-дослідницька робота;

- простежено розвиток та становлення камерних народних ансамблів та оркестрів народних інструментів з участю янціня;

- виявлено закономірності процесу академізації інструмента в контексті формування виконавського репертуару та виникнення навчальних закладів;

- здійснено комплексний музично-теоретичний аналіз концертів для янціня, виявлено особливості музично-виражальних, архітектонічних, відтак, стилістичних рис, які демонструють синтез китайської та європейської музики» (с.30).

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів визначається можливістю використання аналітичного матеріалу і теоретичних узагальнень у навчальних курсах «Історія і методика викладання гри на китайських народних інструментах», «Історія виконавства на янціні», а також у викладанні курсу «Аналіз музичних творів» на кафедрах народних інструментів оркестрових факультетах ВНМЗ Китаю та України. Матеріали роботи є корисними для виконавців академічного профілю та проведення майстер-класів.

Наукове дослідження було виконано здобувачем на кафедрі теорії музики Львівської національної музичної академії ім. М.В.Лисенка під керівництвом Остапа Івановича Майчика, доктора філософії, професора, проректора з науково-педагогічної, виховної роботи та міжнародних зв'язків.

За своїм змістом дисертаційна робота здобувачки Жень Цзяці «ПРОЦЕС АКАДЕМІЗАЦІЇ ЯНЦІНЯ У ТВОРЧОСТІ КИТАЙСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ», повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності в галузі знань 02 – «Культура і мистецтво» за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» та відповідає темі № 5 «Музично-виконавське мистецтво: теорія, історія, практика» перспективного тематичного плану науково-дослідної діяльності Львівської національної

музичної академії ім. М. В. Лисенка на 2019 – 2024 рр. Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої Ради Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка. Протокол засідання № 08 від 13.XI.2020 р.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувачки.

У своєму дослідженні Жень Цзяці на тему «ПРОЦЕС АКАДЕМІЗАЦІЇ ЯНЦІНЯ У ТВОРЧОСТІ КИТАЙСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ», дотрималася принципів академічної доброчесності. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело

Надана достовірна інформація щодо методів і результатів досліджень, джерел використаної інформації та власну наукову діяльність. У дисертації відсутній плагіат, як оприлюднення наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження, або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства.

Структура дисертації підпорядкована її меті та завданням: вступ, чотири розділи з підрозділами, висновки, список використаних джерел, додатки. Загальний обсяг дисертації – 193 сторінки, з них основного тексту – 177 сторінок. Список використаних джерел включає 109 найменувань, у т. ч. іноземними мовами.

У вступі окреслені – актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, матеріали дослідження. *Розділ 1* присвячений історичним етапам розвитку китайських цимбал – янцзиня. Опираючись на дослідження органологів та музикознавців авторкою відзначені географічні та хронологічні межі поширення цимбалоподібних інструментів. При класифікації, ґрунтувались на поділі на шість основних груп на основі спільнокореневості, яку запропонував український вчений, дослідник цимбального мистецтва в Україні та за кордоном – Тарас Баран.

Поступове формування в Китаї в середині ХХ століття низки регіональних центрів професійного цимбального мистецтва, національних виконавських шкіл, поява віртуозів-виконавців, композиторів та музикознавців

методистів, всі ці фактори вплинули на технічне вдосконалення янціня, його поширення та популяризації на професійній сцені.

В роботі (*Розділ 1.3*) виділені спільні та відмінні риси провідних стильових напрямів у китайській музиці, які в музикознавчих дослідженнях Сюй Пінсіна, Чжен Баохена (виділяє окрім чотирьох основних, ще три стильові напрями), Сян Цухуа, - носять назву «Чотири основні школи» гри на янціні: Кантонську, «Цзяннань Сиджу», Сичуаньську, Північно-Східну.

Історії становлення та розвитку китайського національного інструментального ансамблю та оркестру китайських народних інструментів присвячені підрозділи *другого Розділу*.

Оркестри були задіяні у різних аспектах суспільного життя. Їх склад та кількість були також дуже різноманітними: невеликі традиційні ансамблі та оркестри великих складів.

В середині ХХ століття професійні оркестри народних інструментів почали функціонувати при музичних коледжах, консерваторіях, педагогічних університетах у різних містах та регіонах Китаю: Центральний оркестр китайських народних інструментів Радіо Китаю, Шанхайський, Гонконгський, Тайванський оркестри китайських народних інструментів.

Народно-пісенні, інструментальні та танцювальні зразки послужили підґрунтям для створення авторських інструментальних та пісенних творів, як сольних, так і ансамблевих та оркестрових.

Особливості китайської школи гри на янціні, процеси модернізації та технічні характеристики інструмента окреслені у *Розділі 3*. Технічне вдосконалення янціня розширяло можливості митців у використанні виражальних засобів, новаторських технік, відтак сприяло створенню та розширенню професійного репертуару для інструменту.

4-ий Розділ дослідження присвячений появі низки високохудожніх професійних творів, які стали поштовхом у розвитку та популяризації інструменту в країні. Із середини ХХ століття китайські цимбали – янцінь, починають завойовувати визнання як концертний інструмент. Короткий огляд творчості сучасних композиторів, педагогів та виконавців янціністів здійснено

у *Першому підрозділі 4 розділу*. Переконливий перелік їх імен - Сюшен Цян, Лю Юнінг, Сян Цухуа, Чжан Баохен, Лі Ксіао, Хуан Хе, Лю Ханлі, Лі Лінлін, Женьтянь Чжан, Цюй Цзянь Цин, Куї Сі Лі, Лю Юнінг, - свідчить про академізацію, відтак, розвиток та популяризацію інструмента.

Музично-естрадній творчості присвячений наступний підрозділ, а саме жанр мюзикла, як синтезуючий, у якому поєднуються вокал, танець, інструментальне виконавство та драматичне мистецтво. Музичне мистецтво естради Китаю, зокрема твори для народного інструмента янціня, демонструють тісний зв'язок китайських національних традицій та новаторських проявів поп-культури.

Грунтовний аналіз низки показових ансамблевих та оркестрових творів із солюючим янцинем видатних китайських композиторів та виконавців-віртуозів підтверджують академізацію інструменту (Другий підрозділ 4 розділ). Вдосконалення виражальних та технічних особливостей інструменту, - приваблюють багатьох музикантів. Як наслідок – розширення жанрово-стильової палітри творів для інструменту.

Отже, у дослідженні Жень Цзяці послідовно розкриває низку факторів, які мали велике значення на розвиток, поширення та академізацію інструмента.

Авторка визнає, що найвагомим і найпоказовішим фактором є низка талановитих композицій китайських митців впродовж ХХ – початку ХХІ століть для різних складів ансамблів та оркестрів із солюючим янцинем

Комплексний аналіз вибраних творів видатних талановитих композиторів та віртуозів виконавців – Лю Ханлі «Цзінь Лінгсі – Роздуми про місто» та «Мулан Сі», Сян Зухуа «Поезія протоки», Ван Се «Падаюча нічна квітка», Сюй Сюедуна «Нічна картина Яошань» (аранжування Ван Юня), Фен Цзійонга «Коло» (аранжування Сюн Сіня (Ле), - із солюючим янцинем та ансамблями і оркестрами різних складів, демонструють різноманітну палітру різних форм, жанрів та стилів. Детальний аналіз виражальних засобів дозволяє виявити у цих творах синтез китайської традиції та стильові спрямування європейської музики різних епох. Також проаналізовані композиції із

поєднанням китайської та впровадженням нових сучасних композиторських технік.

Завершують роботу послідовні логічні висновки, як результат детального аналітичного дослідження, які відповідають поставленим завданням.

Наукові результати дисертації висвітлені у 8-ми одноосібних публікаціях, серед яких: три статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України. Також результати дисертації були апробовані на п'яти наукових фахових конференціях та у п'яти збірниках, надрукованих за матеріалами виступів. Таким чином, наукові результати описані в дисертаційній роботі повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача.

У процесі ознайомлення з текстом дисертаційного дослідження Жень Цзяці, у рецензента виникли питання, відповіді на які сприятимуть доповненню цілісної картини про результат наукової праці здобувачки та уточненню деяких теоретичних аспектів досліджуваної теми.

У цьому контексті виникають наступні запитання:

1. Оскільки ви є активною виконавицею та популяризаторкою виконання творів на янціні, назвіть, у яких концертах у Китаю та за межами країни ви приймали участь. Також прошу коротко окреслити етапи вашого навчання на інструменті.

2. Як вдосконалювався янцінь протягом досліджуваного періоду – середина ХХ початок - ХХІ століть.

3. Які найскладніші твори і якого композитора вам доводилося виконувати у своїй концертній практиці? Прошу відзначити їх. На які технічні труднощі ви могли б вказати?

4. У роботі ви даєте коротку інформацію про моделі інструмента. Що означають цифри, які пишуть на цимбалах: наприклад конструкції янціня 401, 402, 501, 601 тощо. А також прошу вказати, яка модель янціня є найпопулярнішою в Китаї у ХХ - ХХІ століттях? На якій моделі янціня ви граєте?

5. Твори яких композиторів, із перелічених в роботі, ви виконували? Який композитор, виходячи із стильових рис, є вам найближчим?

Висловлені рекомендації та запитання, з ціллю уточнення окремих аспектів дослідження, не впливають на загальне позитивне враження, наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Жень Цзяці на тему «ПРОЦЕС АКАДЕМІЗАЦІЇ ЯНЦІНЯ У ТВОРЧОСТІ КИТАЙСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ», виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення в галузі знань 02 – «Культура і мистецтво» за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво». Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п.6 – 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувачка Жень Цзяці заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань в галузі знань 02 – «Культура і мистецтво» за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво».

Рецензент: кандидат мистецтвознавства, доцент,
- професор кафедри теорії музики,
- завідувач кафедри теорії музики
- Львівської національної музичної
- академії ім. М.В.Лисенка
- Оксана ПИСЬМЕННА